

ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΕΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΗΜΕΡΙΔΑ

**ΠΝΕΥ
ΜΑΤΙΚΑ
ΔΙΚΑΙΩ
ΜΑΤΑ**

14 ΙΟΥΝΙΟΥ 2020

ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ:
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΕΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΑΘΗΝΑ

ΗΜΕΡΙΔΑ ΓΙΑ ΤΑ
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Εκδότης / Copyright
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΕΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ
Βαλτετσίου 42, 10681 Αθήνα
Τηλ: 2103300016
Fax: 2103301408, 2103301670
e-mail: chafartg@otenet.gr

ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΕΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΗΜΕΡΙΔΑ
ΓΙΑ ΤΑ
**ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ
ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ**

14 ΙΟΥΝΙΟΥ 2020

ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ:
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΕΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΑΘΗΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Σήμερα ολοένα και περισσότερο είναι καθαρό πως το θέμα των «πνευματικών δικαιωμάτων» των δημιουργών και μέσα σε αυτούς των εικαστικών καλλιτεχνών, αναδεικνύεται στο βασικότερο ίσως πεδίο σύγκρουσης συμφερόντων των δημιουργών των πνευματικών αγαθών –των καλλιτεχνικών έργων και καλλιτεχνικών υπηρεσιών– από τη μια και αυτών που εκμεταλλεύονται και κερδίζουν από τη διαχείριση της καλλιτεχνικής δημιουργίας, από την άλλη. Από τη δεκαετία του 1980 είχε αναδεικτεί αυτή η σύγκρουση στις εικαστικές τέχνες: συσσωρευμένος πλούτος όχι μόνο στους συλλέκτες έργων τέχνης αλλά και στους «ενδιάμεσους» στη διακίνηση των έργων τέχνης, την ίδια στιγμή που οι δημιουργοί, οι εικαστικοί, βρίσκονταν –και βρίσκονται– σε δεινή κατάσταση, δεν είχαν καθόλου οικονομικά οφέλη από την ενδεχόμενη εκτίναξη της τιμής των έργων τους στην αγορά της τέχνης... Αυτό ήταν ολοφάνερο πολύ περισσότερο στον κόσμο της πολιτιστικής βιομηχανίας.

Πολύχρονοι αγώνες των καλλιτεχνών όλων των τεχνών, αλλά και οι ανάγκες και η συνθετικότητα της ίδιας της εξέλιξης της καλλιτεχνικής δημιουργίας και παραγωγής, έφεραν σε ψήφιση τον νόμο 2121/1993.

Το ΕΕΤΕ ως συλλογικός φορέας των εικαστικών καλλιτεχνών στα πλαίσια του νόμου αυτού, πρωτοστάτησε το 1994 με ζυνελεύσεις και ενημερώσεις, στη δημιουργία του ΟΣΔΕΕΤΕ, του Οργανισμού Συλλογικής Διαχείρισης Έργων Εικαστικών Τεχνών και των Εφαρμογών τους.

Σήμερα, δεκαεπτά χρόνια μετά, οι εξελίξεις στο χώρο της καλλιτεχνικής δημιουργίας, τα προβλήματα που έχουν οξυνθεί από την ίδια την πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε όλους τους τομείς (εργασία, ενημέρωση, επικοινωνία κλπ) αλλά κύρια οι νέες ανάγκες που έχει θέσει μπροστά μας η αλματώδης ανάπτυξη της τεχνολογίας, η παρουσία και διακίνηση έργων με τον ένα ή τον άλλο τρόπο στο διαδίκτυο, η εκμετάλλευση των εικαστικών δημιουργών με νέους τρόπους και μεθόδους, οι εξελίξεις στον οπτικοακουστικό τομέα που έχει αναδειχθεί ένας από τους πλέον κερδοφόρους τομείς για την ευρωπαϊκή και την παγκόσμια οικονομία και κατά συνέπεια και στην αγορά της τέχνης, όλα, θέτουν μπροστά μας την ανάγκη να συζητήσουμε για το θέμα των πνευματικών δικαιωμάτων, με την ελπίδα οι καλλιτέχνες με περισσότερη γνώση και ενημέρωση να υπερασπιστούμε την καλλιτεχνική μας δημιουργία σε ένα σύστημα όπου η τέχνη γίνεται εμπόρευμα και περισσότερο από ποτέ αντικείμενο εκμετάλλευσης. Προς τούτο το ΕΕΤΕ διοργάνωσε την Ημερίδα αυτή για τα Πνευματικά Δικαιώματα, σε μια περίοδο που ο Πολιτισμός και οι δημιουργοί δέχονται πολυμέτρη επίθεση και κάλεσε τα μέλη του σε μια ενημερωτική συνάντηση με στόχο την εκ νέου στράτευση μας στο αυτονόητο: στην προώθηση της ίδιας μας της υπόστασης και δημιουργίας.

Το ΔΣ του ΕΕΤΕ

**ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΓΙΑ ΤΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ
ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΕΙΚΑΣΤΙΚΩΝ
ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ
ΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΟΥΣ**

Χ. Δαραδήμος

Πρόεδρος του ΟΣΔΕΕΤΕ

Θα σταθώ σε ορισμένα ζητήματα τα οποία έχουν να κάνουν, κατά κάποιο τρόπο, με την ανάλυση των βασικών στοιχείων γύρω από την πνευματική ιδιοκτησία, προκειμένου να έχουμε μία σαφή εικόνα για το τι είναι τα δικαιώματα, τι υπάρχει γενικά θεσμοθετημένο και τι και με ποιον τρόπο μπορούμε να το αντιμετωπίσουμε. Γι' αυτό, λοιπόν, προσπάθησα να αναδομήσω το ερωτηματολόγιο που ζήτησα να έρθει από τους συναδέλφους που ενδιαφέρονταν, έβαλα σε μία λογική σειρά, τα σκόρπια ερωτήματα, ώστε να περιλάβω, σε αυτά τα λίγα που αρχικά έχω να σας πω, απαντήσεις για το σύνολο σχεδόν των ερωτημάτων. Αλλά και εάν ξεφύγει κάτι μπορούμε να το δούμε στην συζήτηση που θα ακολουθήσει.

Το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας και το πνευματικό δικαίωμα του καλλιτέχνη. Τι είναι αυτό κατ'

αρχάς και κατ' αρχήν; Πρέπει να το απαντήσουμε γιατί διαπιστώνεται ότι έχουμε μία αφηρημένη θολή εικόνα. Συνήθως λέμε ότι είναι δικαίωμα του καλλιτέχνη προσωπικό, δηλαδή είναι ατομικό δικαίωμα του καλλιτέχνη και σταματούμε σ' αυτό. Πλην όμως, εκείνη η λεξούλα της «ιδιοκτησίας» που συνοδεύει το «πνευματικής», και που επιτείνει αυτή την ατομικότητα, κρύβει μία σπουδαία σχέση και αυτή η σχέση είναι η κοινωνική διάσταση του πνευματικού δικαιώματός μας. Δηλαδή τι σχέση έχουμε εμείς με τον άλλον κόσμο όταν λέμε ότι έχουμε αυτό το δικαίωμα. Γιατί, και από ποιον απαιτούμε αυτό το δικαίωμα; Στην ουσία, το απαιτούμε από την κοινωνία. Αυτό λοιπόν το ατομικό κρύβει την ανθρώπινη σχέση που έχουμε εμείς με τον κόσμο, διότι δεν είναι η ξεχωριστή σχέση μας με το έργο μας και η επίσης ξεχωριστή σχέση τους με το έργο μας, είμαστε εμείς με αυτούς διά του έργου. Αυτό είναι πολύ σημαντικό, και ως σημαντικό επηρεάζει και την γενικότερη στάση μας γύρω από αυτό το ζήτημα.

Καταλαβαίνετε ότι όταν το έργο γίνεται ο μοναδικός κρίκος, αλλά χάνονται οι άνθρωποι μεταξύ τους, λει-

τουργεί μία τρομακτική κατάσταση αποξένωσης. Αυτά που σας λέω τώρα δεν τα γράφει ο νόμος. Γράφει για την πνευματική ιδιοκτησία, γράφει για το δικαίωμα του ανθρώπου, αλλά αυτή την κοινωνική διάσταση δεν την αναφέρει ο νόμος με τον τρόπο που θα έπρεπε να την αναφέρει, την περιλαμβάνει όμως, με εξειδικεύσεις, σε άλλα άρθρα παρακάτω κ.λπ.

Τώρα, για να υπάρξει και να αναγνωρισθεί ένα πνευματικό δικαίωμα στον οποιονδήποτε από εμάς ή σε μία ομάδα από εμάς που συνεργάζονται για το ίδιο έργο, προϋποτίθεται η ύπαρξη ενός έργου. Αυτό το λέω, διότι η απουσία του έργου είναι και απουσία πνευματικού δικαιώματος. Παραδείγματος χάριν, να πάμε στην άλλη άκρια, όταν έχω μία ιδέα την οποία απλά την λέω και την ακούει κάποιος, του αρέσει πολύ και με βάση αυτή δημιουργεί ένα έργο, δεν μπορώ να διεκδικήσω το δικαίωμα της ιδέας. Η ιδέα από μόνη της δεν έχει δικαίωμα, δεν προστατεύεται. Εκείνο που προστατεύεται είναι όταν αυτή η ιδέα ενσωματωθεί σε έναν υλικό φορέα, δηλαδή αποκτά μία υλική υπόσταση σε μια συγκεκριμένη μορφή. Με προϋπόθεση αυτή την υλική υπόσταση, η οποία μπορεί

να είναι ηχογράφηση, να είναι συγγραφή, φωτογράφιση, εικαστική απεικόνιση, μπορεί να είναι οτιδήποτε γίνεται να αποκρυσταλλωθεί, να ενσωματωθεί σε έναν υλικό φορέα, τότε δημιουργείται και το λεγόμενο πνευματικό δικαίωμα ή ακριβέστερα το, κατά τον νόμο, δικαίωμα της πνευματικής ιδιοκτησίας, γιατί το πνευματικό δικαίωμα, ως όρος, έχει και μian άλλη σημασία, θα αναφερθώ ειδικότερα στη συνέχεια.

Επομένως χρειαζόμαστε να υπάρχει το έργο. Αυτό ισχύει για όλους τους κλάδους των τεχνών και όλες τις ειδικότητες. Ακόμα και πέρα από τους τυπικούς κλάδους, αναγνωρίζεται πνευματικό δικαίωμα, σε έργο εφόσον αυτό αποτελεί προϊόν δημιουργικής διαδικασίας. Δεν μπορεί όμως να είναι το προϊόν που αναπαράγεται στη βιομηχανία. Στον χώρο αυτόν μπορεί να προστατεύεται το πρώτο, το πρωτότυπο, το πρότυπο, μέσα από μία παράλληλη νομοθεσία με τα πνευματικά δικαιώματα, ανήκει στην λεγόμενη βιομηχανική ιδιοκτησία ή στην κατηγορία απόδοσης διπλώματος ευρεσιτεχνίας, αλλά αυτά κατοχυρώνονται με άλλους τρόπους. Ας πούμε πιο απλά τι σημαίνει αυτό. Ο δημιουργικός χαρακτήρας του έργου, ο και-

νοτομικός, η πρωτοτυπία κ.ά., το διαχωρίζουν από το κοινότυπο έργο ή του, σε μεγάλη κλίμακα, αναπαραγόμενου αντικειμένου (για ορισμένες περιπτώσεις) –και δεν λέω κοινότυπο, λέω κοινότυπο– δηλαδή ένα πράγμα συνηθισμένο, που το κάνουν όλοι, άρα δεν υπάρχει η διάκριση, ας πούμε, του ιδιαίτερου χαρακτήρα, της προσωπικότητας, της ατομικότητας, της μοναδικότητας κ.τ.λ. Φυσικά στο πλαίσιο της πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται το έργο, εκτός των άλλων, για οποιαδήποτε αναπαραγωγή του ίδιου ή της μορφής του και για οποιονδήποτε αριθμό αντιτύπων.

Γιατί κάνω αυτή τη διάκριση ανάμεσα στο δικαίωμα της πνευματικής ιδιοκτησίας, της βιομηχανικής ιδιοκτησίας και της ευρεσιτεχνίας; Διότι αυτό το δικαίωμα σε εμάς τους καλλιτέχνες αναγνωρίζεται αυτομάτως, με το που υπάρχει το έργο, με την υπογραφή μας, με τη δήλωσή μας, με την πρώτη δημοσιοποίηση του, αναγνωρίζεται χωρίς καμία άλλη προϋπόθεση. Ενώ στο δίπλωμα ευρεσιτεχνίας π.χ., πρέπει να το καταθέσεις, να εγκριθεί, να το πληρώσεις και να πληρώνεις υποχρεωτικά κάθε χρόνο ένα ποσό για την εθνική

επικράτεια, να πληρώνεις πολλαπλάσιο για την ευρωπαϊκή επικράτεια, ακόμη περισσότερα για την παγκόσμια κλίμακα και θα πρέπει να πληρώνεις συνεχώς για να είναι κατοχυρωμένο στο όνομά σου και μετά από ένα χρονικό διάστημα, ανάλογα τώρα – δεν θυμάμαι εάν είναι δεκαετία ή όχι,– φεύγει από τα χέρια σου εάν δεν εκμεταλλευθείς ο ίδιος την εφεύρεσή σου. Οπότε καταλαβαίνετε ότι κάποιος για να κατοχυρώσει το δικαίωμα της ευρεσιτεχνίας του, για να διασφαλίσει το “δίπλωμά” του, πρέπει συνεχώς να πληρώνει ή να το εκμεταλλευθεί ο ίδιος, ειδάλλως το χάνει.

Αυτά δεν υπάρχουν στο χώρο των δικαιωμάτων των καλλιτεχνικών έργων. Πρέπει να το έχουμε καθαρό στο μυαλό μας, γιατί πάρα πολλοί συνάδελφοι έρχονται, ιδιαίτερα τώρα με τις νέες τεχνολογίες, με έργα σύνθετου χαρακτήρα, και ρωτούν με αγωνία πώς θα το κατοχυρώσουν. Θα επανέλθω σ’ αυτό όταν θα αναφερθώ στα ειδικά χαρακτηριστικά του δικαιώματος.

Στα εικαστικά τώρα, στον χώρο μας, ποια έργα έχουν πνευματικά δικαιώματα; Όλες οι εκφάνσεις των εικαστικών έργων και των εφαρμογών τους. Και για

να μην ανοίξουμε τώρα το μεγάλο καλάθι των εφαρμογών, εάν πάρετε όλες τις ειδικότητες που βρίσκονται στο Τμήμα της «Διακοσμητικής» του Επιμελητηρίου – που συνεχώς πολλαπλασιάζονται ιδίως με τις νέες τεχνολογίες- όλες καλύπτονται από πνευματικά δικαιώματα. Έτσι ή αλλιώς, έχουν αναπτυχθεί πάρα πολλές δραστηριότητες παγκοσμίως και εφόσον το κάθε έργο, είτε είναι performance είτε είναι μία ζωγραφιά, γλυπτό, έργο χαρακτικής, είτε είναι ένα graffiti στους δρόμους, είτε είναι πολύτεχνα έργα, σε όλα αυτά και σε πολλά άλλα, πολλαπλά-αντίτυπα αρκεί να φέρουν αρίθμηση και υπογραφή του καλλιτέχνη, εφόσον υπάρχει ο δημιουργικός χαρακτήρας, πρωτοτυπία κ.λπ., αναγνωρίζεται πνευματικό δικαίωμα ή αλλιώς δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας. Θα την καταλάβετε λίγο πιο κάτω αυτή τη διάκριση που κάνω κάθε τόσο.

Θα σταθώ ιδιαίτερα με ένα μικρό σχόλιο σχετικό με τη φωτογραφία, επειδή τίθεται και στα ερωτήματα που μου έχετε δώσει. Η φωτογραφία έχει πνευματικό δικαίωμα, ο φωτογράφος θεωρείται δημιουργός. Τα όρια με τις εικαστικές τέχνες δεν αποτελούν μία θολή

ζώνη, υπάρχει όμως μία ζώνη επικάλυψης που αξίζει να διερευνηθεί. Η άποψη και η νομική αλλά και η δική μας γενικά είναι ότι η φωτογραφία μπορεί να είναι καλή τέχνη, πλην όμως διαφέρει από τα εικαστικά από τον τρόπο που γίνεται. Και δεν εννοώ το κλικ που πατάμε, γιατί δεν είναι μόνο το ένα κλικ η φωτογραφία, αλλά είναι η λειτουργία του μυαλού μας, η στάση μας, ο τρόπος μας κατά την διαδικασία της δημιουργίας του έργου.

Θα πω ένα μικρό παράδειγμα, για να κλείσουμε αυτό το κομμάτι. Παραδείγματος χάριν, ένας φωτογράφος μπορεί να στήσει το μοντέλο του, να βάλει πίσω πανιά χρωματιστά ή άλλα πράγματα, να φωτίσει με ειδικό τρόπο, δηλαδή να κάνει ό, τι και εμείς όταν θέλουμε να ζωγραφίσουμε από ένα μοντέλο. Όσοι έχουν περάσει από τη Σχολή Καλών Τεχνών θα έχουν δει τέτοιες προετοιμασίες στα Εργαστήρια της Ζωγραφικής. Μέχρι εκεί πηγαίνουμε σχεδόν με τον ίδιο τρόπο, από εκεί και πέρα όμως ο ένας κάθεται απέναντι σε ένα καβαλέτο, αρχίζει η ανάλυση-σύνθεση με την παρατήρηση και με προσθήκες και αναιρέσεις αρχίζει να κτίζει από μέσα προς τα έξω το έργο, δεν

αποτυπώνει. Ο φωτογράφος με όλη την τεχνική του γνώση και με τα μέσα που διαθέτει κάνει ένα κλικ κάποια στιγμή και αποτυπώνει την εικόνα. Ο εικαστικός την γεννάει, την κτίζει. Αυτή είναι μία βασική διαφορά που δεν είναι αξιολογικού χαρακτήρα, ότι δηλαδή για αυτόν τον λόγο οι εικαστικές τέχνες είναι καλλίτερες, άρα και ακριβότερες, ενώ για μια φωτογραφία, κάποιος λένε, κάνεις μόνο ένα κλικ. Το αναφέρω γιατί από κύκλους συμφερόντων άλλων κλάδων και για λόγους ίδιων συμφερόντων εκφράζονται κρίσεις υποτιμητικές που αποβλέπουν στην απαξίωση ή και τον ευτελισμό της φωτογραφίας. Λένε: ένα κλικ είναι τώρα, μωρέ, τι κάνει ο φωτογράφος και έχει απαιτήσεις; Όμως αυτή η διάκριση που είπα πριν είναι αρκετή, χωρίς βέβαια να εξαντλείται το θέμα (υπάρχουν εκδοχές κοινότητας πολύ ενδιαφέρουσες), για να δούμε και εμείς στο Επιμελητήριο, τις σχέσεις που έχουμε με τους συναδέλφους εικαστικούς που χρησιμοποιούν πολύ τη φωτογραφία στο έργο τους και, κατά μεγάλο ποσοστό, εγγράφονται το Δ' Τμήμα, που λέγεται «Διακοσμητικής». Σημειώνω ότι η ονομασία αυτή όσο και το Τμήμα δεν έχει σχέση με την

τυπική λέξη «διακόσμηση» όπως την εννοούμε σήμερα. Ίσως, εάν χρειασθεί αργότερα, να το εξηγήσω αναλυτικότερα.

Τώρα, ας δούμε ποιοι είναι οι δικαιούχοι της πνευματικής ιδιοκτησίας, Υπάρχουν δύο κατηγορίες, με τη δεύτερη κατηγορία επίσης να χωρίζεται σε δύο.

Η πρώτη κατηγορία είναι οι λεγόμενοι δημιουργοί. Αυτοί έχουν «πνευματικά δικαιώματα» και ως ορολογία, γι αυτό κάνω τη διάκριση ανάμεσα στο δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας και στο πνευματικό δικαίωμα, είναι ένας όρος που χαρακτηρίζει τους δημιουργούς. Ποιοι είναι οι δημιουργοί; Αυτοί που το έργο τους έχει προκύψει με τα χαρακτηριστικά που είπαμε προηγουμένως: δημιουργική διαδικασία, πρωτοτυπία, καινοτομία, έξω από το κοινότοπο κ.ά. Οι δημιουργοί υπάρχουν σε όλες τις κατηγορίες των τεχνών, δεν υπάρχει κάποια διάκριση σ' αυτό το σημείο, και βέβαια όλοι έχουν δικαιώματα με ιδιαιτερότητες – θα τα δούμε παρακάτω – όπως κι εμείς έχουμε κάποιες που δεν έχουν οι άλλες κατηγορίες.

Η δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνει, από τη μία μεριά, τους καλλιτέχνες που συνδέονται άμεσα με το

έργο, συνήθως σε σύνθετα έργα ή πολύτεχνα έργα, όπως ο κινηματογράφος, το θέατρο κ.ά. Ηθοποιοί, μουσικοί και τραγουδιστές, είναι οι τρεις κατηγορίες καλλιτεχνών αναγνωρισμένων με «συγγενικό δικαίωμα».

Η άλλη κατηγορία, που της αναγνωρίζεται το συγγενικό δικαίωμα, είναι οι λεγόμενοι παραγωγοί. Εκεί μπορώ να κάνω εγώ μία υποδιαίρεση, δεν την κάνει ο νόμος. Μέσα στους παραγωγούς υπάρχουν δύο φυσιογνωμίες. Η μία φυσιογνωμία είναι ο παραγωγός ο οποίος μετέχει ενεργά στη διαδικασία της παραγωγής, δουλεύει δηλαδή, οργανώνει την παραγωγή, π.χ. τρέχει να βρει χώρους, εάν είναι για κινηματογραφικό έργο, φροντίζει τις αμοιβές, συχνά επιλέγει συνεργάτες, θέλω να πω ότι έχει μία εργασιακή σχέση με το έργο. Η άλλη αφορά σ' αυτούς που βάζουν τα λεφτά και εάν η εταιρία παραγωγής είναι πολυεθνική ή μεγάλης κλίμακας ή ανώνυμη εταιρία με μετοχές, κάλλιστα πάρα πολλοί μέτοχοι δεν θα ξέρουν καν τι έργο παράγει, τόσο αποξενωμένοι είναι. Δηλαδή απλώς κάνουν μία επένδυση. Βέβαια, πολύ συχνά, οι δύο αυτές ιδιότητες συμπίπτουν στην ίδια εταιρία και εκεί αρ-

χίζουν και τα προβλήματα των σχέσεων που υπάρχουν ανάμεσα στους καλλιτέχνες –δημιουργοί και συγγενικοί καλλιτέχνες– και στους παραγωγούς. Δεν θα επαναλάβω αυτά που είπε η Εύα για το ποια είναι η στάση μας απέναντι στους παραγωγούς κ.λπ.

Τώρα, θα περιορισθώ στα δικαιώματα των δημιουργών, που και εμείς ανήκουμε σε αυτή την κατηγορία. Το δικαίωμα των δημιουργών χωρίζεται επίσης σε δύο πολύ μεγάλες κατηγορίες. Η μία που έχει την ονομασία «ηθικό δικαίωμα». Μεγάλη λέξη το ηθικό δικαίωμα, έτσι; Η άλλη έχει τον τίτλο «περιουσιακό δικαίωμα». Καταλαβαίνετε ότι το δεύτερο δικαίωμα έχει να κάνει άμεσα με οικονομικές σχέσεις, περιουσία, χρήμα, ιδιοκτησία κ.λπ.

Ποιο είναι αυτό το ηθικό δικαίωμα το οποίο δεν το έχει καθ' ολοκληρίαν καμμία άλλη κατηγορία δικαιούχων, το οποίο δεν μεταβιβάζεται όσο ο καλλιτέχνης είναι εν ζωή και όσο ζουν οι κληρονόμοι του; Αποτελεί ένα προσωπικό δικαίωμα το οποίο και για 70 χρόνια μετά από το θάνατο του καλλιτέχνη, το διαχειρίζονται οι κληρονόμοι του. Με την παρέλευση αυτών των χρόνων, την προστασία του ηθικού δικαιώματος υποτί-

θεται ότι την αναλαμβάνει μία κρατική Αρχή, δηλαδή ένας δημόσιος φορέας. Οσον αφορά τα περιουσιακά δικαιώματα, τα σχετικά με τον δημιουργό και το έργο του, απελευθερώνονται από την υποχρέωση αδειοδότησης, το έργο θεωρείται «δημόσιο κτήμα» και μπορεί ο καθένας να προβεί σε χρήσεις αξιοποίησης

Ποιες είναι οι συνιστώσες του ηθικού δικαιώματος; Πρώτα-πρώτα, είναι η προσωπική σχέση που έχει ο καλλιτέχνης με το έργο του, και θα το πω έτσι, με μία φράση φτιαγμένη: η ταυτότητα του έργου διά του δημιουργού και του δημιουργού η ταυτότητα διά του έργου. Δηλαδή τόσο απόλυτα προσωπικό στοιχείο αναγνωρίζεται σ' αυτή τη σχέση. Το δεύτερο είναι η πατρότητα, η αναγνώριση δηλαδή ότι αυτός είναι ο δημιουργός του έργου. Αυτό αναγνωρίζεται αυτόματα, δεν περνά μέσα από διαδικασίες κρίσεων, αποφάσεων, και όρων διατήρησης. Σας έδειξα τις διαφορές, με τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας κ.λπ.

Εδώ να κάνω μία μικρή παρένθεση και να διασαφηνίσω κάποιο θέμα επειδή ταλανίζει πολλούς συναδέλφους. Αυτά τα λέω γιατί στον Οργανισμό που έχουμε, τον ΟΣΔΕΕΤΕ, έρχονται συνάδελφοι και ρω-

τούν σχετικά. Έτσι υπάρχει συσσώρευση πληροφορίας και βέβαια σχηματίζεται κι ένας πλούτος εμπειρίας. Η ταχυδρόμηση φωτογραφικού υλικού ή του ίδιου του έργου - εάν είναι χειρόγραφο, ή παρτιτούρα, ή ακόμα και ένα ηχογράφημα, ή οτιδήποτε άλλο - ή η συμβολαιογραφική πράξη ή η πιστοποίηση από κάποιον Οργανισμό, όπως είναι και ο Οργανισμός Πνευματικής Ιδιοκτησίας του Υπουργείου Πολιτισμού που έφτιαξε ένα τέτοιο Τμήμα για την πιστοποίηση, κανείς και με κανέναν τρόπο δεν βεβαιώνουν την πατρότητα του έργου. Όταν λέω «η ταχυδρόμηση» σημαίνει το εξής: βάζω το υλικό μου σε ένα φάκελο, τον σφραγίζω, και το στέλνω κάπου (και στον εαυτό μου ακόμα) και, εάν χρειασθεί, στο δικαστήριο ας πούμε, επικαλούμαι ότι την τάδε ημερομηνία, με σφραγίδα ταχυδρομείου, εγώ έκανα αυτή την πράξη. Στον συμβολαιογράφο γίνεται το ίδιο και στον Οργανισμό Πνευματικής Ιδιοκτησίας το ίδιο. Αυτή η πρακτική τι πιστοποιεί; Πιστοποιεί ότι ο συγκεκριμένος άνθρωπος έφερε αυτό το πράγμα σε εμάς με τη συγκεκριμένη ημερομηνία, δεν πιστοποιεί την πατρότητα του έργου. Κανένας δεν μπορεί να το πιστοποιήσει αυτό, παρά μόνο ο καλλι-

τέχνης και όταν πεθάνει ο καλλιτέχνης οι κληρονόμοι του. Αργότερα ενδέχεται να εμπλακούν ιστορικοί τέχνης, ειδικοί τεχνικοί και τεχνολόγοι, επιστήμονες, αναλυτές, συντηρητές κ.ά., για να αποφανθούν αν αυτό το έργο είναι αυθεντικό ή δεν είναι ή τίνος είναι. Όλες αυτές οι μέθοδοι λοιπόν, που υπάρχουν και στο εξωτερικό, και πληρώνεις κάθε φορά για αυτή την πιστοποίηση, ότι έδωσες δηλαδή το φάκελο και όχι ότι είσαι ο δημιουργός του έργου, δεν εξασφαλίζουν ή δεν εξαφανίζουν την αγωνία από μέσα μας για την πιστοποίηση της πατρότητας, απλώς πιστοποιούν μία ημερομηνία, ότι εγώ το κατέθεσα. Θα μπορούσε να είναι οποιοσδήποτε άλλος.

Ένα τρίτο στοιχείο του πηθικού δικαιώματος, θα το πω αρχαϊστί γιατί είναι πολύ ωραίο, είναι το δικαίωμα του επιτρέπειν και του απαγορεύειν (απαρεμφατικός τύπος). Τι σημαίνει αυτό; Σημαίνει ότι ο δημιουργός, που έχει όλα τα παραπάνω, επιτρέπει τη χρήση του έργου –και θα πούμε για τις χρήσεις μετά– ή απαγορεύει αυτή τη χρήση. Τι σημαίνει αυτό; Είναι η κυριαρχία του συγκεκριμένου προσώπου, του δημιουργού απέναντι στο έργο του και απέναντι στην κοι-

ωνία, διότι αυτό είναι κοινωνική σχέση ή εδώ φαίνεται πολύ καλύτερα. Γι' αυτόν τον λόγο ξεκίνησα με αυτή την επισήμανση. Ειδικά επιτρέπει και απαγορεύει σε ποιον; στον εαυτό του; Φυσικά στους άλλους.

Για παράδειγμα, λοιπόν, φαντασθείτε, το έργο σας, χωρίς την άδειά σας, να μπει εξώφυλλο σε ένα βιβλίο που εσείς διαφωνείτε τελείως με το περιεχόμενό του. Αυτό αποτελεί προσβολή του ηθικού δικαιώματος. Είναι προσβολή του έργου με κάποια έννοια και του δημιουργού και γι' αυτό, αυτό το δικαίωμα, σε συνδυασμό με τα άλλα, είναι αυτό που καθορίζει με πάρα πολλούς τρόπους τη σχέση μας την κοινωνική με τους άλλους ανθρώπους; επιτρέπω ή απαγορεύω την χρήση του έργου, ελεύθερα ή υπό όρους.

Να κάνω και εδώ άλλη μία μικρή παρένθεση: τα πνευματικά δικαιώματα, ενώ ξεκινούν από τη δημιουργία του έργου, κατά την διαχείρισή τους, δηλαδή όταν γίνονται περιουσιακό δικαίωμα, και ειδικά στον χώρο μας, δεν περιλαμβάνουν την πρώτη πώληση του έργου. Όταν δηλαδή πουλάμε ένα έργο μας σε gallery ή αλλιώς δεν εμπλέκονται τα πνευματικά δικαιώματα, κατά την νομική άποψη της διαχείρισης του περιου-

σιακού στοιχείου. Γι' αυτό και οι Οργανισμοί των πνευματικών δικαιωμάτων για τα εικαστικά δεν εμπλέκονται στις πρώτες πωλήσεις ή όταν γίνεται ένα έργο σε δημόσιο χώρο κ.λπ., ασχολούνται κυρίως με την αναπαραγωγή κάθε είδους και μορφής και με τις μεταπωλήσεις

Μία άλλη παράμετρος, μία συνιστώσα του πθικού δικαιώματος, είναι η πρόσβαση στο έργο. Τι σημαίνει πρόσβαση στο έργο; Διότι αυτό δεν αφορά μόνο στο να μπορώ να πάω δω το έργο μου εάν είναι καλά και δεν το κατέστρεψαν. Έχει πολλά άλλα πράγματα μέσα του και πολιτικά και κοινωνικοπολιτικά και περιουσιακά, που δεν τα περιγράφει έτσι ο νόμος. Τι σημαίνει πρόσβαση λοιπόν; Σημαίνει να μπορώ να επισκέπτομαι το έργο μου. Πολύ ωραία. Αυτό ισχύει ανεξάρτητα από το είδος της μεταβίβασης, εάν το έχουμε πουλήσει ή εάν το έχουμε δωρίσει, ανεξάρτητα εάν ο αποδέκτης είναι ιδιώτης ή εάν είναι μουσείο. Σε κάθε περίπτωση όμως πρέπει να προσέχουμε, διότι όταν πουλάμε ή δωρίζουμε ένα έργο μας, δεν μεταβιβάζουμε αυτόματα και τα πνευματικά μας δικαιώματα. Εμείς, λοιπόν, έχουμε το δικαίωμα στην πρόσβαση, μπορούμε να

πάμε να το φωτογραφίσουμε για να το κάνουμε π.χ. εξώφυλλο βιβλίου. Ο ιδιοκτήτης του έργου δεν έχει δικαίωμα να το κάνει. Απαιτείται ειδική αδειοδότηση, το ίδιο και για τα μουσεία. Στα μουσεία ο νόμος περιγράφει τι δικαιώματα χρήσης έχουν απέναντι στο έργο και είναι πολύ περιορισμένα αυτά που μπορούν να κάνουν χωρίς αδειοδότηση από τον δημιουργό. Και εδώ θέλει μεγάλη προσοχή όταν υπογράφουμε συμβάσεις, συμφωνητικά, με τα οποία παραχωρούμε και δικαιώματα: σε ιδιώτες, σε μουσεία, σε οποιονδήποτε. Θα πρέπει να προσέχουμε πάρα πολύ τι γράφουν αυτές οι συμβάσεις και τι υπογράφουμε, διότι λειτουργούν μετά δεσμευτικά, παρά τις προστασίες του νόμου, αφού δημιουργούν δίκαιο μέσα στις σχέσεις του συστήματος που ζούμε.

Επίσης, να προσθέσω ότι στοιχείο του ηθικού δικαιώματος αποτελεί και η αναγραφή του ονόματος του δημιουργού που συνοδεύεται από τα στοιχεία του έργου, σε οποιαδήποτε μορφή και υλικό που το έργο μπορεί να αναπαραχθεί.

Υπάρχει και ένα τελευταίο δικαίωμα –αυτό έχει προστεθεί πολύ αργότερα στη νομοθεσία για τα πνευμα-

τικά δικαιώματα και διεθνώς- που είναι το δικαίωμα της μεταμέλειας. Και αυτό ηθικό δικαίωμα είναι. Δηλαδή εγώ είμαι συγγραφέας, γράφω και δημοσιεύω ένα βιβλίο και μετά από χρόνια έχω μετανιώσει για το περιεχόμενο του και θέλω να το αποσύρω. Τότε, λοιπόν, έχω το δικαίωμα να το αποσύρω και βέβαια εάν ο εκδότης δεν έχει πουλήσει όλα τα αντίτυπα και θα ζημιωθεί, οφείλω να αποζημιώσω τον εκδότη για τα αντίτυπα τα οποία αποσύρθηκαν. Το λέω για συγγραφικό έργο, γιατί είναι πιο εύληπτο.

Το περιουσιακό δικαίωμα. Μέσα σ' αυτά που ακούστηκαν απόψε αλλά και στο ερωτηματολόγιο, οι αναφορές περιορίζονται σε πολύ λίγα δικαιώματα. Εγώ λοιπόν θα σας τα περιγράψω απλά, ορισμένα από αυτά έχουν ειπωθεί, δεν θα τα αναπτύξω εξαντλητικά. Ξεκινώ από το ιδιαίτερο δικαίωμα που έχει μόνο ο δικός μας ο κλάδος και λέγεται «δικαίωμα παρακολούθησης». Δηλαδή το δικαίωμα που έχουμε σε κάθε μεταπώληση του έργου να εισπράττουμε ένα ποσοστό επάνω στην τιμή μεταπώλησης και αυτό είναι ανεξάρτητο από το σε ποια τιμή πωλήθηκε αρχικά το έργο, μπορεί να είναι επάνω ή κάτω από την αρχική

τιμή. Κάποτε οριζόταν από τον νόμο ένα ποσοστό , στην Ελλάδα ήταν 5% και στις άλλες χώρες κάτι ανάλογο, το οποίο εφαρμοζόταν ανεξάρτητα από την τελική τιμή μεταπώλησης. Όμως άλλαξε η νομοθεσία, με οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, διότι υπήρχαν χώρες που αυτό το δικαίωμα δεν το είχαν εφαρμόσει, όπως η Αγγλία, διότι εκεί γίνονταν μεγάλες δημοπρασίες και το μόνο που δεν ήθελαν ήταν να δίνουν κάποια αμοιβή στους καλλιτέχνες.

Να κάνω μία μικρή παρένθεση: στα πρώτα χρόνια του Οργανισμού –ιστορικό στοιχείο είναι αυτό, δεν θα το βρείτε γραμμένο πουθενά, αλλά καλό είναι να το έχετε ακούσει– οι Christie’s που είχαν αρχίσει να ανοίγουν πανιά δημοπρασιών στην Ελλάδα ήρθαν να μας δελεάσουν ως Οργανισμό και να μας δώσουν πολλά ανταλλάγματα αρκεί να παραιτηθούμε από το δικαίωμα. Αυτό έγινε πριν η Ευρωπαϊκή Ένωση διατάξει, να το πω έτσι, μία οδηγία, που υποχρέωνε όλες τις χώρες της να εντάξουν στην εθνική τους νομοθεσία το δικαίωμα παρακολούθησης. Η θέσπιση όμως αυτή έγινε με ένα μεγάλο τίμημα σε βάρος των καλλιτεχνών. Ποιο ήταν αυτό; Το 5% που είχαμε εμείς στην Ελλάδα

και καταφέραμε να το διατηρήσουμε (σε άλλες χώρες μπορεί να είναι κάτι άλλο) το περιόρισαν μέχρι την τιμή μεταπώλησης των 50.000 ευρώ. Από εκεί και πέρα, προς τα επάνω, υπάρχουν σκαλοπάτια με σταδιακή μείωση του ποσοστού και το maximum που μπορούμε να πάρουμε ως δικαιούχοι δημιουργοί, ανεξάρτητα από τα εκατομμύρια που μπορεί να πωληθεί το έργο, είναι 12.500 ευρώ. Αυτό ήταν το τίμημα για να καθιερωθεί αυτό το δικαίωμα σε όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Το δικαίωμα παρακολούθησης είναι ατομικό δικαίωμα και μπορεί να το διαχειρισθεί ο κάθε καλλιτέχνης και μόνος του και να το ζητήσει από τους εμπόρους ή τους οίκους δημοπρασιών. Δεν είναι από τα δικαιώματα που υποχρεωτικά η διαχείρισή τους ασκείται από τον Οργανισμό. Ένας Οργανισμός όμως μπορεί να αναλάβει και να διαχειρισθεί όλα τα δικαιώματα, στα πλαίσια «συμβάσεων ανάθεσης», στην χώρα του και διεθνώς.

Το δεύτερο δικαίωμα είναι αυτό που στο ερωτηματολόγιο που μου δώσατε γράφεται ως «της άγραφης κασέτας». Είναι μία παλιά ορολογία, που αφορά μόνο

στα έργα του ήχου.. Άλλωστε η κασέτα τότε ήταν κασέτα ήχου, μετά έγινε και βιντεοκασέτα, CD, και άλλα. Στην ουσία αυτό το δικαίωμα είναι αυτό που φανερώνει πολύ περισσότερο την σύνδεσή μας με την κοινωνία. Το δικαίωμα της άγραφης κασέτας, «εύλογης αμοιβής» λέγεται τυπικά σήμερα ή εύλογης «αποζημίωσης», μετά από αποφάσεις των δικαστηρίων χωρών της ΕΕ, είναι αυτό που εμφανέστερα μας συνδέει και μας δείχνει την κοινωνική διάσταση του πνευματικού μας δικαιώματος. Τι είναι αυτό; Επειδή είναι απίθανο και δύσκολο και παράνομο να πηγαίνουμε στα σπίτια του καθενός, ιδιαίτερα τώρα με τις νέες τεχνολογίες και να ψάχνουμε τους υπολογιστές να δούμε πόσα έργα και ποιανού το έργο κατέβασε από το διαδίκτυο ή έκανε αντιγραφή με τον printer και το έβαλε στον τοίχο του κ.λπ., και επειδή αυτό δημιουργεί μία ζημία στους καλλιτέχνες, γιατί αλλιώς ο χρήστης θα πήγαινε να αγοράσει ένα αντίγραφο, ένα ανάτυπο, δεν έχει σημασία, καθιερώθηκε διεθνώς αυτό το δικαίωμα που συνίσταται στο εξής: ο κάθε πολίτης πληρώνει για τον δημιουργό ένα ποσοστό πάνω στην τιμή εισαγωγής ή παραγωγής κάθε μέσου

που προσφέρεται για αναπαραγωγή ή αποθήκευση. Τι σημαίνει αυτό; Ο ηλεκτρονικός υπολογιστής, τα scanners, τα CD, DVD, φωτοτυπικά μηχανήματα, χαρτί φωτοτυπίας, οι σκληροί δίσκοι, τα flashάκια, παλιά οι κασέτες, τα κινητά τηλέφωνα και πολλά άλλα υπόκεινται στο δικαίωμα αυτό και ορίζεται από τον νόμο ένα ποσοστό για κάθε κατηγορία. Τα ποσά που προκύπτουν από την κράτηση αυτού του ποσοστού δεν μένει στον λιανέμπορο, πηγαίνει στον εισαγωγέα, γιατί από τον νόμο ο εισαγωγέας αποδίδει στους Οργανισμούς Πνευματικής Διαχείρισης τα ανάλογα ποσά, και οι Οργανισμοί Πνευματικής Διαχείρισης τα μοιράζουν με βάση κανονισμό διανομής στα μέλη τους. Όπως καταλαβαίνετε αυτό το δικαίωμα είναι απρόσωπο, δεν μπορούμε να ξέρουμε τίνος έργο και ποιο έργο αποθήκευσε ο φίλος μου στη Μακρακώμη, το εκτύπωσε και το έβαλε στον τοίχο του ή το έχει στον υπολογιστή του ή ένα τραγούδι για να το ακούει όποτε του αρέσει..

Έτσι, λοιπόν, υπάρχει ένα είδος κοινωνικής ανταπόδοσης, δηλαδή ο πολίτης μάς πληρώνει, κάτι ελάχιστο βέβαια σχετικά με αυτό που απολαμβάνει, αλλά

αυτό το ελάχιστο όταν συσσωρεύεται κατά εκατομμύρια, είναι κάποια σεβαστά ποσά, τα οποία οι Οργανισμοί τα μοιράζουν. Θα πρέπει να πούμε ότι αυτά τα ποσά κατανέμονται σε όλες τις ειδικότητες των δημιουργών –και των συγγενικών και των παραγωγών– με κάποια ποσοστά που κατανέμονται μεταξύ μας, εννοώ μεταξύ των Οργανισμών Συλλογικής Διαχείρισης. Αυτόν τον καιρό βρισκόμαστε σε μια τέτοια διαδικασία κατανομής ή οποία παρουσιάζει δυσκολίες, αντιθέσεις, ακόμα και ρήξεις. Ελπίζω να βρεθεί η δικαιότερη λύση για όλους. Εν πάση περιπτώσει, μέσα στη ζωή είναι και αυτά. Αυτό είναι το δικαίωμα της εύλογης αμοιβής που μοιράζεται κάθε χρόνο σε όλα τα μέλη του κάθε οργανισμού. Έχουμε κι εμείς, ως ΟΣΔΕΕΤΕ έναν κανονισμό διανομής τον οποίο θα τον γνωρίσετε κάποια στιγμή όποιοι ενδιαφέρεσθε να γίνεται μέλη του αλλά και γενικότερα.

Το δικαίωμα της αναπαραγωγής καλύπτει οποιαδήποτε μορφή αναπαραγωγής του έργου μας με κάθε μέσο και τρόπο. Από μπρελόκ, μπλουζάκι, αφίσα, έντυπο, και σε στυλό μου είπαν τώρα από ένα μουσείο θέλουν να βάλουν. Οποιαδήποτε μορφή αναπαραγωγής

εντάσσεται μέσα στο περιουσιακό δικαίωμα και οφείλει ο κάθε ένας που θέλει να κάνει την αναπαραγωγή να πάρει άδεια είτε από τον δημιουργό που ορίζει προσωπικά την αμοιβή του, είτε από τον Οργανισμό στον οποίο ο δημιουργός είναι μέλος. Ο Οργανισμός έχει ένα αμοιβολόγιο εκτενέστατο και για το διαδίκτυο – το πρόβλημα με το διαδίκτυο είναι αλλού– όπου με βάση αυτό το αμοιβολόγιο ο καθένας που ενδιαφέρεται να κάνει αναπαραγωγή για εμπορική χρήση ή μη εμπορική, όπως ένας Σύλλογος που βγάζει μία αφίσα για μία εκδήλωση που δεν θα την πουλήσει, οφείλει να πάρει άδεια και να δώσει το αντίτιμο με βάση το αμοιβολόγιο που αποτελεί την βάση των τιμών. Ένας καλλιτέχνης μπορεί να ζητήσει και παραπάνω, άλλο τώρα εάν ο άλλος θα του τα δώσει ή δεν θα του τα δώσει, δεν έχει σημασία. Κάποια ιδρύματα που εκπροσωπούν καλλιτέχνες, ιδιαίτερα του εξωτερικού, το κάνουν αυτό. Πρέπει επίσης να προσέχουμε και τι περιεχόμενο θα έχει αυτή η άδεια αναπαραγωγής. Είναι σημαντικό το τι δίνουμε και με τι κριτήρια. Μπορούμε να πούμε ότι, σε πολλές περιπτώσεις, είναι πολύ πιο σημαντικά τα κριτήρια παρά το ίδιο το τίμημα.

Υπάρχει το δικαίωμα της εκμίσθωσης ή της ενοικίασης. Δηλαδή μπορεί να ενοικιάσουμε το έργο μας για ένα διάστημα που θα μπει π.χ. σε μία βιτρίνα. Δεν μπορεί κάποιος να πάρει ούτε τη φωτογραφία ενός έργου μας και να τη βάλει στη βιτρίνα του, δεν μπορεί να κάνει το ίδιο και να το εντάξει σε ένα σκηνικό, οφείλει να πάρει άδεια από τον δημιουργό ή και από τον Οργανισμό εάν ο δημιουργός είναι μέλος.

Επίσης υπάρχει το δικαίωμα του δανεισμού και ιδιαίτερα από δανειστικές βιβλιοθήκες, το οποίο αποτελεί προσωπικό δικαίωμα, δεν είναι δηλαδή καθολικό όπως αυτό της εύλογης αμοιβής, Αυτό το δικαίωμα ενώ έχει νομοθετηθεί από το 1993 – στο εξωτερικό λειτουργεί εν τοις πράγμασι, αλλά στην Ελλάδα ακόμα βρισκόμαστε σε διαβουλεύσεις με το κράτος, πώς θα εφαρμοστεί αυτό κ.λπ. Αυτό που πρέπει να σημειώσω είναι ότι, η τεχνολογία μας δίνει τη δυνατότητα να ξέρουμε ποianού το βιβλίο δίνεται στο κοινό, άρα ξέρουμε πόσες φορές ένα βιβλίο δανείστηκε και ανάλογα – με κάποια τιμή που μπορεί να προσδιορισθεί με έναν τρόπο – μπορεί αυτός ο αριθμός να μεταφρασθεί σε μία αποζημίωση του καλλιτέχνη. Όμως πολλοί Ορ-

γανισμοί και ιδιαίτερα ο Οργανισμός των εκδοτών και συγγραφέων δεν θέλει να μείνει προσωπικό και θέλει με άλλου τύπου κριτήρια να προσδιορίζεται το ποσό που θα εισπράττει ο κάθε Οργανισμός. Θα σας δώσω ένα οριακό παράδειγμα και θα καταλάβετε τη στρέβλωση. Ένας συγγραφέας έχει 20 διαφορετικά βιβλία σε βιβλιοθήκες και δεν ζητείται για δανεισμό κανένα από αυτά. Ένας άλλος συγγραφέας έχει μόνο ένα βιβλίο που έγινε best seller και πάρα πολλοί το δανείζονται για να το διαβάσουν. Θα εισπράξει μία μονάδα αυτός που το βιβλίο του έγινε best seller και ο άλλος που έχει τα 20 θα πάρει 20 μονάδες. Αυτό είναι μία στρέβλωση μεγάλης κλίμακας γιατί μετριέται ο αριθμός των βιβλίων και όχι ο αριθμός των δανεισμών, παρ' όλο που το δικαίωμα αφορά στον δανεισμό. Ή να τιμολογούνται τα δικαιώματα με βάση το πόσα βιβλία έχει η βιβλιοθήκη, άλλο τρελό δηλαδή αυτό, διότι μία βιβλιοθήκη μπορεί να έχει τέτοιο περιεχόμενο που να μη δανείζει το μεγαλύτερο ποσοστό των βιβλίων και να πληρώνει δικαίωμα στους καλλιτέχνες για αυτά που δεν δανείζονται. Φθάνουμε σε τέτοιους παραλογισμούς.

Αυτά που σας λέω δεν είναι επινοήσεις για τη συζήτηση μας, είναι κατατεθειμένες προτάσεις τους στο Υπουργείο Πολιτισμού. Εμείς έχουμε καταθέσει προτάσεις που ισχυροποιούν τον προσωπικό χαρακτήρα του δικαιώματος μαζί με τεχνικά - λειτουργικά στοιχεία για το τι και το πώς μπορεί να γίνει σχετικά με αυτό.

Υπάρχει το δικαίωμα, επίσης, το περιουσιακό της αναμετάδοσης από Μέσα - τηλεοράσεις, ενσυρμάτως ή ασυρμάτως- και εκεί έχουμε δικαιώματα όταν το έργο μας αναπαράγεται σε ποικιλία χρήσεων.

Το δικαίωμα της διανομής μέσω πώλησης αντιτύπων που έχουμε παράξει μόνοι μας και της εισαγωγής αντιτύπων που έχουν παραχθεί νομίμως ή παρανόμως από το εξωτερικό, μπορεί να το υπερασπισθεί ο καλλιτέχνης στη χώρα μας όταν γίνουν εισαγωγές.

Υπάρχουν και άλλες παραλλαγές -τόρα, δεν θα σας κουράσω με αυτές- αλλά απλώς θα ήθελα να σας δείξω την πολλαπλότητα, τη μεγάλη ποικιλία των περιουσιακών μας δικαιωμάτων. Και πάντα θα λέω: προσοχή στο τι σύμβαση υπογράφουμε και τι άδεια δίνουμε.

Αυτά είναι λίγο πολύ τα είδη του περιουσιακού δικαιώματος και θα κλείσω με δύο λόγια για τον Οργα-

νισμό μας, τον ΟΣΔΕΕΤΕ (Οργανισμός Έργων των Εικαστικών Τεχνών και των εφαρμογών τους). Σ' αυτόν εγγράφονται ως μέλη, πρωταρχικά – άμεσα και για ειδικούς λόγους, τα μέλη του Επιμελητηρίου (ΕΕΤΕ). Όποιος δεν είναι μέλος του Επιμελητηρίου και εφόσον δείξει ότι έχει έργο το οποίο έχει δημοσιοποιηθεί, αναπαραχθεί κ.λπ., άρα υπάρχει τεκμαρτό το κριτήριο του δικαιώματος, εγγράφεται ως επωφελούμενος ο οποίος έχει τα ίδια οικονομικά δικαιώματα με τα μέλη, απλώς δεν μετέχει στις διαδικασίες των αρχαιρεσιών και της εκπροσώπησης σε όργανα κ.λπ. Ίσως αυτό να το δούμε αργότερα και με έναν άλλο τρόπο. Μέλη ακόμη εγγράφονται και οι κληρονόμοι των δημιουργών φυσικά ή νομικά πρόσωπα.

Ο Οργανισμός μας λειτουργεί σε συλλογική βάση, είναι αυτοδιαχειριστικός, δηλαδή δεν έχουμε κάποιον επάνω από το κεφάλι μας να μας εκμεταλλεύεται, να αποφασίζει για εμάς, μόνοι μας λειτουργούμε αναλαμβάνοντας την ευθύνη των πράξεών μας. Η νομική μορφή του είναι συνεταιρισμός μη κερδοσκοπικός. Έχει δικαιώματα και υποχρεώσεις βέβαια, ίδια για όλους. Ο κάθε δημιουργός έχει μία συνεταιριστική μερίδα

όπου το ποσό είναι πάρα πολύ χαμηλό για να είναι προσιτό σε νέους και σε ηλικιωμένους. Από τότε που ιδρυθήκαμε μέχρι τώρα έχει μείνει σταθερό: είναι 60 ευρώ και καταβάλλεται εφάπαξ. Συνδρομή ο Οργανισμός δεν έχει κάθε χρόνο, υπάρχει μόνον ένα ποσό εγγραφής 15 ευρώ. Για να γίνεις μέλος υποβάλλεις αίτηση και υπογράφεις μία «σύμβαση ανάθεσης». Στη σύμβαση περιγράφονται τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις του κάθε μέλους και επίσης περιλαμβάνονται αναλυτικά, όλα αυτά τα δικαιώματα που, στην ουσία, σας είπα λίγο πριν.

Το ηθικό δικαίωμα δεν μπορεί να το υπερασπισθεί άμεσα ο Οργανισμός Συλλογικής Διαχείρισης, περιορίζεται από τον νόμο μόνο στη διαχείριση του περιουσιακού δικαιώματος, γιατί όπως είπαμε το ηθικό δικαίωμα είναι εντελώς προσωπικό. Όμως, όταν δίνει αδειοδοτήσεις ο Οργανισμός, παραδείγματος χάριν για το εξώφυλλο ενός βιβλίου, λέει μέσα, θα πρέπει να αναγράφεται το όνομα του δημιουργού. Εάν κάποιος εκδότης ή ο οποιοσδήποτε χρήστης, εφημερίδα, περιοδικό κ.α., δεν αναφέρει το όνομα του δημιουργού συνοδευτικά με το έργο του, ο Οργανισμός δεν μπορεί

αυτεπαγγέλτως να παρέμβει, γιατί αφορά στο ηθικό δικαίωμα. Παρά το γεγονός αυτό βρίσκουμε τρόπους υποστήριξης για πολλά ζητήματα, πολύ περισσότερο, γιατί συχνά ο συνάδελφος, μόνος του, διστάζει να πάει να διεκδικήσει το δίκιο του.

Ο Οργανισμός έχει Γενική Συνέλευση, εκλέγει κάθε δύο χρόνια ένα Διοικητικό Συμβούλιο και Εποπτικό Συμβούλιο όπως, ας πούμε, είναι οι Εξελεγκτικές Επιτροπές. Γίνονται απολογισμοί κανονικά, δράσεις, οικονομικοί, δεν θα μπω σε αυτές τις λεπτομέρειες τώρα. Θα πω όμως ένα-δύο πραγματάκια για τις υποχρεώσεις. Η πιο βασική υποχρέωση του μέλους είναι να τηρεί τη σύμβαση και το καταστατικό και η σύμβαση περιλαμβάνει όλα τα ατομικά δικαιώματα, εφόσον ο καλλιτέχνης δεν έχει εξαιρέσει κάποια κατηγορία δικαιωμάτων ή κατηγορία έργων. Ο νόμος του '17 δίνει αυτό το δικαίωμα να επιλέξεις ποια δικαιώματα αναθέτεις τη διαχείριση στον Οργανισμό και ποια δικαιώματα δεν τα αναθέτεις. Φυσικά ότι δεν αναθέτεις δεν υπόκειται στην προστασία του Οργανισμού, ούτε υπολογίζονται κατά την διανομή της «εύλογης αμοιβής». Αυτά όμως που έχεις αναθέσει πρέπει να τα τηρείς.

Με άλλα λόγια να εφαρμόζεις τους όρους της συλλογικής διαχείρισής τους.

Γιατί το λέω αυτό; Το θέμα δεν είναι τυπικό ή νομικό, δηλαδή μηχανιστική τήρηση του καταστατικού και της «σύμβασης ανάθεσης», αλλά της ουσίας τους. Έχει να κάνει βασικά και εκτός των άλλων, με το κοινό ταμείο που δημιουργείται στον Οργανισμό από κρατήσεις που γίνονται στα πλαίσια της διαχείρισης των ατομικών δικαιωμάτων ή από την εύλογη αμοιβή για την κάλυψη των εξόδων του. Διότι ο Οργανισμός έχει ενοίκια, ρεύμα και ανθρώπους που δουλεύουν για να εισπράττονται όλα αυτά, και νομικούς, και λογιστές, αλλά το κυριότερο έξοδο που θα μπορούσε να δει κανείς από ένα ταμείο συλλογικό, που λειτουργεί ως ταμείο αλληλοϋποστήριξης (αλληλοβοήθειας ενεργειών), είναι όταν καλείται ο Οργανισμός να υπερασπισθεί μία παραβίαση δικαιώματος συναδέλφου όπου το οικονομικό αντίτιμο ή το όφελος που θα έχει, θα είναι κάτω από τα έξοδα.

Παραδείγματος χάριν, γίνεται μία αναπαραγωγή ενός έργου σε ένα βιβλίο και η αμοιβή που θα έπρεπε να εισπράξει φυσιολογικά ο Οργανισμός είναι 50

ευρώ. Ο εκδότης δεν συμμορφώνεται με μία επιστολή και πρέπει να στείλουμε ένα εξώδικο. Μόνο ο κλητήρας θέλει 45 ευρώ, εάν βάλετε και την αποζημίωση του δικηγόρου ξεπερνάμε κατά πολύ τα 50 ευρώ που θα εισπράξει ο Οργανισμός για τον καλλιτέχνη και βέβαια πολύ περισσότερο από το 15% που κρατά ο Οργανισμός για τα έξοδά του. Και μπαίνει το δίλημμα: θα υπερασπισθούμε αυτό το δικαίωμα του συναδέλφου ή θα κριθεί ασύμφορο και δεν θα πρέπει να το υπερασπισθούμε; Αυτό είναι ένα τεράστιο δίλημμα, διότι εάν μετρήσετε το αμοιβολόγιό μας και παράλληλα το κόστος μιας δίκης, θα διαπιστώσετε ότι, για να καλυφθεί μόνο με το 15% της κράτησης, πρέπει να καταργήσουμε επάνω από το μισό αμοιβολόγιο, δηλαδή να μιλάμε για τιμές αμοιβολογίου που θα απομείνουν επάνω από 1.000 ή και 2000 ευρώ. Καταλαβαίνετε το πόσο σημαντικό είναι αυτό το κοινό ταμείο, διότι για λόγους αρχής πρέπει να υπερασπισθούμε και το 1 ευρώ. Επίσης, διότι έτσι διαμορφώνεται και μία συνείδηση μέσα στην αγορά, ειδικά και τα 1.000 ευρώ δεν θα μπορούμε να τα διεκδικήσουμε, όταν θα έχει επικρατήσει η αντίληψη ότι ο Οργανι-

σμός δεν μπορεί, αφού είναι ασύμφορο να υπερασπισθεί αυτά τα δικαιώματα.

Αυτό, κατά τη γνώμη μου, είναι το πιο ισχυρό στοιχείο για την ενδυνάμωση του ταμείου του Οργανισμού. Ευτυχώς δεν γίνονται οι παρανομίες ταυτόχρονα για όλα τα μέλη, πότε είναι ο ένας, πότε είναι ο άλλος, Έτσι ή αλλιώς ο Οργανισμός αυτή την αρχή οφείλει να την υπερασπισθεί. Που σημαίνει ότι όλες οι δουλειές μας με τα ατομικά δικαιώματα, τα οποία έχουμε συμφωνήσει να τα εκπροσωπεί ο Οργανισμός, θα πρέπει να περνούν από τον Οργανισμό.

Επίσης να πω ότι μέσα στο καταστατικό μας, αλλού δεν το έχουν ρητά αυτό, έχουμε επιβάλλει το ηθικό δικαίωμα και δεν μπορεί ο Οργανισμός στο όνομα του κοινού οφέλους, μια και είμαστε συνεταιρισμός, να μη ρωτήσει το συνάδελφο για την αναπαραγωγή ενός έργου του. Άλλοι λένε: αφού έχουμε κοινό συμφέρον, εσύ δεν μπορείς να αρνείσαι και να μην έρχονται στον Οργανισμό έσοδα για να καλυφθούν τα έξοδα. Εμείς το κρατάμε αυτό ως κόρη οφθαλμού, διότι αν καταπατήσουμε μόνοι μας, στο όνομα του οικονομικού οφέλους, το ηθικό μας δικαίωμα, καλύ-

τερα, κατά τη γνώμη μου, να κλείσουμε τον Οργανισμό. Υπάρχουν πάρα πολλά: δεν υπάρχει ο χρόνος τώρα πια για να σας πω για τον Οργανισμό. Θα μπορούσαμε να τα ξαναπούμε και κατ' ιδίαν και στον Οργανισμό.

Θα ήθελα μόνο να τελειώσω με το εξής δίλημμα – πάρτε το σαν εξομολόγηση- έχει να κάνει με την έννοια της εμπορευματοποίησης των έργων της τέχνης. Εγώ προσωπικά είμαι κατά της εμπορευματοποίησης ας πούμε και για λόγους αρχής. Στην πράξη, όμως, πρέπει να πουλήσουμε για να ζήσουμε. Εμπορευματοποίηση δεν είναι μόνο την ώρα ή την στιγμή που πουλάς το έργο σου, όπως, κατά την πολιτική οικονομία, για τα άλλα προϊόντα, εμπορευματοποίηση είναι κάτι που οδηγεί τη συνείδησή σου, και που προκειμένου να ζήσεις, κινδυνεύεις ή υποχρεώνεσαι να αλλάξεις το περιεχόμενο του έργου σου, να κάνεις αυτολογοκρισία, συμβιβασμούς και πολλά-πολλά άλλα τέτοια πράγματα που τελικά σε εξαφανίζουν από δημιουργό. Το δίλημμά μου λοιπόν ήταν: εγώ που είμαι κατά της εμπορευματοποίησης αυτού του τύπου, θα έρθω να υπηρετήσω τα πνευματικά δικαιώματα; Γιατί

η άσκηση των πνευματικών δικαιωμάτων, διευρύνει και βαθαίνει την εμπορευματοποίηση, όπως καταλαβαίνετε, διότι διαχειριζόμαστε με οικονομικούς όρους όλη τη διακίνηση των αναπαραγωγών και των άλλων δικαιωμάτων που σας είπα λίγο πριν και αφορούν στο περιουσιακό δικαίωμα. Στην ουσία πρόκειται για οικονομικές συναλλαγές. Το πνευματικό δικαίωμα εκείνη την ώρα που λες στον άλλον, θέλω για εξώφυλλο έγχρωμο 320 ευρώ για 2.500 αντίτυπα, γίνεται εμπόρευμα κι εσύ κάνεις μία εμπορική πράξη. Πώς το έλυσα μέσα μου και ισορρόπησε και δεν έφυγα τελείως; Σκέφθηκα ότι το ίδιο γίνεται και με τους εργάτες στα εργοστάσια. Ο εργάτης ξέρει πια, λίγο ή πολύ, ότι πουλάει την εργασία του στον εργοστασιάρχη και ότι αυτός τον εκμεταλλεύεται. Εγώ δεν έχω ακούσει ποτέ, και θα αναφερθώ μόνο σε ένα κόμμα που σίγουρα το λέει πεντακάθαρα, το ΚΚΕ εννοώ, το Κομμουνιστικό Κόμμα, να λέει στον εργάτη, μην πας να δουλέψεις γιατί σε εκμεταλλεύεται ο εργοδότης.

Του λέει άλλα πράγματα, Του λέει, πήγαινε πάρε το εργοστάσιο, είναι δικό σου και όλης της κοινωνίας, είναι ο πλούτος σου και όλης της κοινωνίας, δεν του

λέει, μη δουλέψεις. Κατ' αναλογία, αυτό είναι μία άμεση αναγνώριση ότι όταν υπερασπιζόμαστε το πνευματικό δικαίωμα, στην ουσία, υπερασπιζόμαστε το «μεροκάματο» του καλλιτέχνη. Έτσι κι εγώ κάπως ψύχασα μέσα μου και λέω, εντάξει, καλά κάνω. Σας Ευχαριστώ πολύ. Τώρα μπορούμε να συζητήσουμε ότι θέλετε.

ΤΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΩΝ

Εύα Μελά

*Πρόεδρος του Επιμελητηρίου
Εικαστικών Τεχνών Ελλάδος*

Είναι ανάγκη του καλλιτέχνη δημιουργού ή ερμηνευτή-εκτελεστή να υπερασπιστεί το έργο του από φυσική, ηθική και όποια άλλη φθορά. Η ανάγκη μέσα στην καπιταλιστική αγορά να μπορεί να διεκδικεί μερίδιο από τη μεταπώληση, εκμετάλλευση ή δημόσια παρουσίαση ή εκτέλεση της δημιουργίας του και της ερμηνείας-εκτέλεσής του, υποχρεώνει τους καλλιτέχνες να διεκδικούν τον σεβασμό των υπολοίπων στα δικαιώματα αυτά.

Το 1993 ψηφίστηκε ο νόμος 2121 ο οποίος αναγνώριζε τα πνευματικά δικαιώματα των δημιουργών και για πρώτη φορά τα συγγενικά δικαιώματα των εκτελεστών, έδινε σε όλους του καλλιτέχνες τη δυνατότητα να συγκροτήσουν Οργανισμούς Συλλογικής Διαχείρισης (ΟΣΔ), ίδρυσε τον Οργανισμό Πνευματικής Ιδιοκτησίας (ΟΠΙ) διαμορφώνοντας και το πλαίσιο

λειτουργίας και ελέγχου τους. Από τότε μέχρι και σήμερα, όλες οι κυβερνήσεις της ΝΔ του ΠΑΣΟΚ και του ΣΥΡΙΖΑ η πολιτική που άσκησαν είχε και έχει κοινά σημεία:

- Υιοθετούν τον όρο Πνευματική ιδιοκτησία, ο οποίος από μόνος του εισάγει την δυνατότητα αξιοποίησης των πνευματικών και συγγενικών δικαιωμάτων ως εμπορευμάτων.
- Υιοθετούν την πολιτική της ΕΕ απέναντι στα δικαιώματα και ενσωματώνουν αντίστοιχες οδηγίες στο ελληνικό δίκαιο. Οι οποίες διευρύνουν σταδιακά την εμπορευματοποίηση σε αυτόν τον τομέα.
- Η κάθε κυβέρνηση παραλαμβάνει από την προηγούμενη και συνεχίζει την ίδια πολιτική απέναντι στα πνευματικά και συγγενικά δικαιώματα στους πιο πάνω άξονες και ταυτόχρονα διευρύνει και τον κύκλο των επιχειρηματιών εκμεταλλευτών των δημιουργών και ερμηνευτών στους οποίους αναγνωρίζει συγγενικά δικαιώματα, ενώ

αφήνει τους καλλιτέχνες έρμαιο στους εκβιασμούς που τους ασκούνται.

- Αναγορεύουν τα πνευματικά και συγγενικά δικαιώματα ως τομέα ο οποίος μπορεί να συμβάλει στην οικονομική καπιταλιστική ανάπτυξη.

Συνεχείς αλλαγές επέρχονται στο θέμα των πνευματικών και συγγενικών δικαιωμάτων λόγω των δυνατοτήτων που δημιουργούνται εξαιτίας της τεχνολογικής ανάπτυξης, των ρυθμίσεων που αναγκάζονται να θεσμοθετήσουν Ευρωπαϊκή Ένωση και κυβερνήσεις, προσπαθώντας να βρουν λύσεις στην διευθέτηση των ανταγωνισμών που αναπτύσσονται ανάμεσα στους οικονομικούς κολοσσούς που εμπλέκονται με τα πνευματικά και συγγενικά δικαιώματα είτε ως χρήστες, είτε ως εκμεταλλευτές της καλλιτεχνικής δημιουργίας.

Η αστική πολιτική οικονομία και η ΕΕ, έχουν υιοθετήσει τον όρο “πνευματική ή διανοητική ιδιοκτησία” ως βάση πάνω στην οποία θεμελιώνονται όλα τα πνευματικά και συγγενικά δικαιώματα. Η δική μας

αντίληψη βρίσκεται στον αντίποδα γιατί θεωρούμε ότι όλα τα δικαιώματα συναρτώνται από την πνευματική και καλλιτεχνική δημιουργία. Η διαφορά ανάμεσα στις δύο αντιλήψεις είναι τεράστια. Η πρώτη μετατρέπει το δικαίωμα σε “ατομική ιδιοκτησία” που μπορεί να γίνει αντικείμενο αγοραπωλησίας. Η δεύτερη αναφέρεται στο δικαίωμα του δημιουργού πάνω στο έργο του, στην προστασία του από κάθε είδους προσπάθεια αλλοίωσης της ουσίας και της ποιότητας του. Με άλλα λόγια πρόκειται για αναφαίρετο δικαίωμα που δεν μπορεί να γίνει αντικείμενο εμπορικής συναλλαγής.

Σημαντική εξέλιξη στην ελληνική νομοθεσία είναι η ψήφιση του νόμου 4481/2017 (Κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ)

Στην λογοτεχνία έχουμε εφαρμογή την μεταβίβαση των πνευματικών δικαιωμάτων των λογοτεχνών στους εκδότες στην πράξη πολύ πριν την ψήφιση του νόμου 4481/2017. Ο εκδότης αποφασίζει για το αν θα μετατραπεί το λογοτεχνικό έργο σε σενάριο για οπτικοακουστικό (O/A) έργο ταινία, τηλεταινία κλπ.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ ΚΑΙ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ, ΣΥΓΓΕΝΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) πριν από δεκαεφτά χρόνια διαπίστωνε πως τόσο οικονομικά, κυρίως όμως ιδεολογικά - προπαγανδιστικά, ο πολιτισμός αποτελεί σημαντικό κρίκο για την καπιταλιστική ενοποίηση της Ευρώπης. Εκείνη τη χρονιά διατυπώθηκε η θέση από την ελληνική προεδρία ότι η προϋπόθεση για να υπάρξει η “ενιαία ευρωπαϊκή αγορά” είναι να διαμορφωθεί “ενιαία ευρωπαϊκή ταυτότητα”, θεμελιακό στοιχείο της οποίας είναι η ενιαία πολιτιστική αγορά.

Η ΕΕ πάνω στη θέση αυτή οικοδόμησε την πολιτιστική της πολιτική. Από τότε η ολοένα μεγαλύτερη ανάπτυξη της τεχνολογίας, ο πολλαπλασιασμός των προσφερομένων υπηρεσιών μέσω του διαδικτύου, το ξέσπασμα της κρίσης και η όξυνση των ενδοκαπιταλιστικών αντιθέσεων, έφεραν εντονότερα στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος της ΕΕ τον πολιτισμό.

Στις συνθήκες αυτές τα πνευματικά και τα συγγενικά δικαιώματα βγήκαν στο προσκήνιο, αφού σχετίζονται άμεσα με το θεμελιακό πρόβλημα της

ιδιοκτησίας στην πνευματική και στην καλλιτεχνική παραγωγή.

Στην ΕΕ είναι σε εξέλιξη ένας πόλεμος ανάμεσα στους παρόχους περιεχομένου του διαδικτύου, όπου κυρίαρχοι είναι κολοσσοί όπως οι GOOGLE, YOUTUBE (παράρτημα της GOOGLE), AMAZON, MICROSOFT, YAHOO κλπ., οι οποίοι καλυπτόμενοι πίσω από τη δήθεν ελευθερία του διαδικτύου, διεκδικούν αφενός την διατήρηση της κυριαρχίας τους, αφετέρου την ελεύθερη κυκλοφορία έργων τέχνης στο διαδίκτυο με ελάχιστη έως μηδενική οικονομική επιβάρυνσή τους και η απόδοση πνευματικών και συγγενικών δικαιωμάτων. Από την άλλη μεριά οι εταιρείες παραγωγής, εκδότες και έμποροι κάθε είδους έργων τέχνης κατανοώντας τις ευκαιρίες που προσφέρει για κερδοφορία των κεφαλαίων τους, η δημόσια παρουσίαση έργων μέσω του διαδικτύου, διεκδικούν από τους παρόχους περιεχομένου μερίδιο από τα κέρδη.

Στο πλαίσιο αυτής της διαπάλης η ΕΕ παίρνοντας το μέρος των ευρωπαϊκών μονοπωλίων τα οποία κυρίως δραστηριοποιούνται στον τομέα της παραγωγής και διανομής μουσικών, λογοτεχνικών και οπτικοα-

κουστικών έργων, του τύπου και της ραδιοτηλεόρασης, έχει εκδώσει μια σειρά από οδηγίες:

Για παράδειγμα έχουμε την οδηγία 2014/26, η οποία ενσωματώθηκε στην ελληνική νομοθεσία με τον νόμο 4481/2017 και αφορά στην λειτουργία των Οργανισμών Συλλογικής Διαχείρισης (ΟΣΔ). Πρόκειται για μια οδηγία η οποία επιτρέπει την ίδρυση Ανεξαρτήτων Οντοτήτων Διαχείρισης (ΑΟΔ) οι οποίες είναι κερδοσκοπικές επιχειρήσεις που διαχειρίζονται πνευματικά και συγγενικά δικαιώματα των πελατών τους. Η ίδρυση των ΑΟΔ καθιστά τους καλλιτέχνες μεμονωμένους πελάτες που εναποθέτουν τα συμφέροντα και τις τύχες τους στους κερδοσκόπους. Ταυτόχρονα ενιαιοποιεί την νομοθεσία της ΕΕ για τα πνευματικά και συγγενικά δικαιώματα στην κατεύθυνση δημιουργίας μιας ανταγωνιστικής αγοράς πνευματικών δικαιωμάτων που θα οδηγήσει σε μεγαλύτερη συγκέντρωση και συγκεντροποίηση του κεφαλαίου, αφού επιτρέπει να ιδρυθούν στην επικράτεια της ΕΕ πολλές κερδοσκοπικές επιχειρήσεις με αντικείμενο την διαχείριση των πνευματικών και συγγενικών δικαιωμάτων.

Την ίδια ώρα απευθύνεται στους δημιουργούς, τους ερμηνευτές - εκτελεστές καλλιτέχνες, με πρόσημα τις ρυθμίσεις για την αντιμετώπιση της πειρατείας στο διαδίκτυο στα μουσικά έργα. Πίσω όμως από τις ρυθμίσεις αυτές βρίσκεται η προσπάθεια επίλυσης, των αντιτιθέμενων συμφερόντων, ανάμεσα στους παρόχους πρόσβασης στο διαδίκτυο και επιγραμμικών (online) υπηρεσιών και τους παραγωγούς κυρίως μουσικών έργων υπέρ των δευτέρων.

Δεύτερο παράδειγμα η οδηγία 2012/28 “Επιτρεπόμενες χρήσεις ορφανών έργων”, η οποία επίσης έχει ενσωματωθεί στην ελληνική νομοθεσία.

Τα ορφανά έργα είναι καλλιτεχνικά δημιουργήματα των οποίων ο δημιουργός δεν είναι γνωστός.

Αυτή η οδηγία επιτρέπει σε ερευνητές αλλά και στο κοινό να έχουν επαφή με αυτά τα έργα και να τα αξιοποιούν είτε ως τεκμήρια στις έρευνές τους ή από το κοινό προς τέρψη του. Παράλληλα όμως ονομάζει τον κατέχοντα αυτά τα έργα δικαιούχο των δικαιωμάτων για αυτά. Στην περίπτωση της ψηφιοποίησής τους έχει πλήρη δικαιώματα ως δημιουργός της ψηφιακής αποτύπωσής τους. Με άλλα λόγια, ταυτόχρονα με την

επιστημονική αξιοποίησή τους, επιτρέπει στον κατέχοντα την εμπορευματική τους αξιοποίηση. Το σύνθημα είναι τέτοια έργα να καταλήγουν σε μεγάλους συλλέκτες οι οποίοι αποκτούν μια ακόμη καθόλου ευκαταφρόνητη πηγή πλουτισμού.

Άλλο ένα παράδειγμα αποτελούν οι οδηγίες 2019/789 και 2017/1564. Είναι οδηγίες που αφορούν τη λειτουργία των πνευματικών και συγγενικών δικαιωμάτων στην ενιαία ευρωπαϊκή αγορά και την επιγραμμική (online) μετάδοση προγραμμάτων από ραδιοτηλεοπτικούς οργανισμούς. Το τυράκι προς τους δημιουργούς καλλιτέχνες, λογοτέχνες συγγραφείς και δημοσιογράφους είναι ότι παίρνει μέτρα που αναγνωρίζουν και προστατεύουν τα δικαιώματά τους. Αλλά ταυτόχρονα δίνει συγγενικά δικαιώματα στους εκμεταλλευτές τους, εκδότες, εκδότες μουσικής, παραγωγούς Ο/Α έργων, εκδότες εφημερίδων και περιοδικών και ιδιοκτήτες ραδιοτηλεοπτικών οργανισμών.

Το πού οδηγούν τα πράγματα αυτές οι ρυθμίσεις αποκαλύπτεται από το πως λειτουργεί το βιβλίο στην Ελλάδα. Οι εκδότες έχουν συγγενικό δικαίωμα και έχουν νομικά κατοχυρωμένο το να εισπράττουν το

50% της εύλογης αμοιβής σύμφωνα με τον νόμο 2121/93 όπως ισχύει σήμερα και το υπόλοιπο 50% το μοιράζονται οι λογοτέχνες, οι γραφίστες, οι φωτογράφοι, οι εικαστικοί, ή άλλοι καλλιτέχνες, που συμβάλουν αναλογικά στην έκδοση ενός βιβλίου. Αντίστοιχες ρυθμίσεις ισχύουν και για τα Ο/Α και μουσικά έργα.

Σημαντικό τομέα αποτελούν και οι ψηφιοποιημένες βάσεις δεδομένων οι οποίες περιέχουν καλλιτεχνικά ή λογοτεχνικά έργα, στοιχεία και πληροφορίες που τα αφορούν. Αποτελούν πηγές για επιστημονική μελέτη, μπορούν να αξιοποιούνται σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, μέχρι και την δημόσια παρουσίασή τους προς το κοινό. Αυτές οι βάσεις δεδομένων σε συνδυασμό με το διαδίκτυο αποτελούν μια τεράστια αγορά για την κερδοφορία των κεφαλαίων που επενδύονται σε αυτή αλλά και ένα πεδίο σφοδρών ανταγωνισμών.

Η ΕΕ με τις οδηγίες αυτές, αλλά και με μια σειρά προγράμματα όπως αυτά με τον γενικό τίτλο “Δημιουργική Ευρώπη” παίρνει μέτρα για την εξασφάλιση κατά το δυνατόν της κερδοφορίας των κεφαλαίων των

ευρωπαϊκών μονοπωλίων τα οποία επενδύονται στον πολιτισμό επιδιώκοντας ταυτόχρονα να ενσωματώσει και συστρατεύσει σε αυτούς τους στόχους τους δημιουργούς, τους ερμηνευτές – εκτελεστές και τους ιδιώτες χρήστες.

ΠΩΣ ΔΙΑΜΟΡΦΩΝΕΤΑΙ ΤΟ ΤΟΠΙΟ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Το 1993 ψηφίστηκε ο νόμος 2121 ο οποίος αναγνώριζε τα πνευματικά δικαιώματα των δημιουργών και για πρώτη φορά τα συγγενικά δικαιώματα των εκτελεστών.

Με τον νόμο 4481/17 μπορούν πλέον και στην Ελλάδα να λειτουργούν και ΟΣΔ άλλων χωρών, όπως και ημεδαπές και αλλοδαπές ΑΟΔ.

Σύμφωνα με τον 4481/17 ένας ΟΣΔ ονομάζεται κάθε οργανισμός ο οποίος διαχειρίζεται πνευματικά ή συγγενικά δικαιώματα, α) ανήκει στα μέλη του και ελέγχεται από αυτά ή/και β) συγκροτείται σε μη κερδοσκοπική βάση. Για να μπορέσει να λειτουργήσει πρέπει να αδειοδοτηθεί από το ΥΠΠΟΑ έπειτα από γνωμοδότηση του ΟΠΙ και πρέπει να έχει πολλές προϋποθέσεις: να έχει καταθέσει τα εξής δικαιολογητικά α) το καταστατικό του, β) τον νόμιμο εκπρόσωπο, τα μέλη του διοικητικού και του εποπτικού συμβουλίου και το γενικό διευθυντή, αν υπάρχει. γ) τον αριθμό των δικαιούχων που καλύπτει δ) σχέδιο της σύμβασης

ανάθεσης, από το οποίο προκύπτει η νομική μορφή και η διάρκεια ανάθεσης της διαχείρισης ή της προστασίας, ε) τον κανονισμό διανομής δικαιωμάτων στ) το ύψος των εξόδων διαχείρισης, όπως, επίσης, και κάθε άλλο στοιχείο που ζητείται από το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού ή τον ΟΠΙ σχετικά με την εξασφάλιση της βιωσιμότητας και της αποτελεσματικότητας της λειτουργίας του οργανισμού συλλογικής διαχείρισης ή προστασίας.

Αντίθετα, η ΑΟΔ δεν ανήκει στους δικαιούχους και συγκροτείται σε κερδοσκοπική βάση. Η ΑΟΔ που είναι εγκατεστημένη στην ελληνική επικράτεια, μπορεί να δραστηριοποιείται σε αυτήν, αφού προηγουμένως γνωστοποιήσει την πρόθεσή της αυτή στον ΟΠΙ, και δημιουργείται με πολύ λιγότερες προϋποθέσεις. Καταθέτει τα στοιχεία επικοινωνίας της, στα οποία περιλαμβάνονται η διεύθυνση, ο Α.Φ.Μ., η έδρα και ο νόμιμος εκπρόσωπός της. Επίσης, γνωστοποιεί στον ΟΠΙ κατάλογο των δικαιούχων, τους οποίους εκπροσωπεί. Ο Υπουργός Πολιτισμού και Αθλητισμού, κατόπιν εισήγησης του ΟΠΙ, συντάσσει πράξη με την οποία διαπιστώνεται η υποβολή των σχετικών στοι-

χείων, την οποία αποστέλλει στην ανεξάρτητη οντότητα διαχείρισης. Ούτε άδεια ούτε ούτε έκθεση βιωσιμότητας. Βεβαίως όλα αυτά προβλέπονται και από την οδηγία.

Οι επιμέρους διαφορές των Ελληνικών Κυβερνήσεων στον τομέα των δικαιωμάτων, όπως η πρόσφατη στη μουσική, με αφορμή το θέμα ΕΔΕΜ - Αυτοδιαχείριση - IP HUB ΜΑΕΠΠΗ δεν σχετίζονται με διαφορετική στάση απέναντι στην στρατηγική κατεύθυνση των Ελλήνων επιχειρηματιών, σχετικά με τα πνευματικά και συγγενικά δικαιώματα, ούτε και με την στρατηγική της ΕΕ στον τομέα αυτόν. Ο ΣΥΡΙΖΑ μάλιστα ξεπέρασε εαυτόν στο θέμα αυτό, αφού κατήγγειλε την ΝΔ επειδή εφαρμόζει τον νόμο 4481/17, που ο ίδιος είχε φέρει για ψήφιση στην Βουλή. Πολύ περισσότερο που στο διάστημα από το καλοκαίρι του 2017 μέχρι τις εκλογές του 2019 με την διαδικασία της γνωστοποίησης η κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ νομιμοποίησε τέσσερις ΑΟΔ και ΟΣΔ.

Από την άλλη η κυβέρνηση της ΝΔ όχι μόνο υλοποιεί τον νόμο ΤΟΥ 2017 τον οποίο καταψήφισε επί της αρχής, αλλά και εξαντλεί την αυστηρότητά της

όσον αφορά τους ΟΣΔ των δημιουργών, όπως αποδεικνύει η στάση της απέναντι στην Αυτοδιαχείριση και την ΕΔΕΜ.

ΓΙΑ ΤΗ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟΥΣ ΕΚΔΟΤΕΣ

Υπάρχουν ορισμένα θέματα. Το ένα είναι η παροχή υπηρεσιών για την έκδοση του βιβλίου, η οποία έχει δύο μορφές, την έκδοση και κυκλοφορία από τον εκδότη όπου ο εικαστικός (ως εικονογράφος) υπογράφει σύμβαση με τον εκδότη, αμείβεται για την εικονογράφηση του βιβλίου για ένα αριθμό αντιτύπων ή έκδοση και εισπράττει δικαιώματα για επόμενες εκδόσεις ή αντίτυπα. Ο εκδότης εισπράττει από τις πωλήσεις το αντίτιμο του βιβλίου και αποδίδει στον συγγραφέα ή στον εικαστικό ότι δικαιούνται.

Στην περίπτωση αυτή ο εκδότης δύναται να δικαιούται προστασίας της έκδοσής του όχι ως συγγενικό δικαίωμα αλλά για την παράνομη αντιγραφή της έκδοσης αυτής καθεαυτής (ενοχικό δίκαιο). Αυτό σημαίνει ότι ο εκδότης δεν πρέπει να δικαιούται την εύλογη αμοιβή. Με βάση τον νόμο ο εκδότης έχει συγγενικό δικαίωμα και μάλιστα σε ότι αφορά στην

εύλογη αμοιβή δικαιούται το 50% αυτής και το υπόλοιπο οι άλλοι συντελεστές.

Στη δεύτερη μορφή, ο εκδότης βάζει την υποδομή του και αμείβεται από τον συγγραφέα ή τον εικαστικό (όταν πρόκειται για λεύκωμα του ίδιου του εικαστικού) για την παροχή της υπηρεσίας του και δεν μπορεί να δικαιούται τίποτε άλλο αφού η έκδοση γίνεται με ευθύνη του συγγραφέα ή του εικαστικού.

Αυτό που συμβαίνει είναι η εκχώρηση από τους δημιουργούς των πνευματικών τους δικαιωμάτων στους εκδότες μετά από εκβιαστικές πιέσεις των δευτέρων στους πρώτους. Αυτό που διεκδικούμε είναι οι εκδότες να υποχρεώνονται να καταθέτουν τα συμβόλαια στους ΟΣΔ των δημιουργών, οι οποίοι διαχειρίζονται τα δικαιώματα τους.

Χαρακτηριστικά: Λογοτέχνες και εκδότες στον ίδιο ΟΣΔ-ΟΣΔΕΛ. Ο ΟΣΔΕΛ δρομολογεί ΑΟΔ για τα εικαστικά για να εγκλωβίσει τους εικονογράφους.

ΓΙΑ ΤΗ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟΥΣ ΠΑΡΑΓΩΓΟΥΣ

Ουσιαστικά μιλάμε για παραγωγούς οπτικοακουστικού (Ο/Α). Υπάρχει μια μετατόπιση της έννοιας παρα-

γωγός από το 2010 και μετά, με τον νόμο για τον κινηματογράφο του Γερουλάνου. Ο παραγωγός από χρηματοδότης μετατράπηκε στον κύριο συντελεστή του Ο/Α έργου, παίρνοντας την θέση του σκηνοθέτη, με τον δεύτερο να θεωρείται πλέον ένας συντελεστής, που βρίσκεται στο δεύτερο σκαλί της ιεραρχίας.

Αμφισβητούμε το συγγενικό δικαίωμα των παραγωγών, με το αιτιολογικό ότι στην ουσία είναι χρηματοδότες, αλλά αυτό είναι αναγκαίο να συνδεθεί με την στήριξη και ανάπτυξη της μικρής ανεξάρτητης παραγωγής (πχ μουσική) .

Όλο το πιο πάνω συνδέεται με τους εικαστικούς, κυρίως με τους σκηνογράφους επειδή πλέον η σχέση με τον παραγωγό είναι σχέση εξαρτημένης εργασίας, ενώ παράλληλα υποχωρεί η πιο διαπροσωπική συνεργατική σχέση του σκηνοθέτη με τον σκηνογράφο.

Χαρακτηριστικό για τις στρατηγικές επιλογές της Κυβέρνησης, η ΚΥΑ ΥΠΠΟΑ/ΓΡΥΠ/230566/5900/2020 (ΦΕΚ 1938/Β/20.05.2020) για το θέατρο, πριν λίγες μέρες, σύμφωνα με την οποία στις παραγωγές που θα γίνουν στα πλαίσια ενίσχυσης των παραστατικών τε-

χνών, οι καλλιτέχνες θα υποχρεούνται να παραχωρήσουν για τις παραγωγές αυτές τα πνευματικά τους δικαιώματα στους παραγωγούς ισόβια, και οι παραγωγοί με τη σειρά τους θα παραχωρούν αυτά τα δικαιώματα για πέντε χρόνια στο Υπουργείο Πολιτισμού. Είναι φανερό ποιον ρόλο σχεδιάζει η κυβέρνηση για τους καλλιτέχνες και δημιουργούς...

Ένα ζήτημα που χρειάζεται να ανοίξουμε ως αναγκαιότητα είναι η υπεράσπιση των δικαιωμάτων εικαστικών καλλιτεχνών στην δευτερογενή χρήση αποσπάσματος Ο/Α υλικού για άλλο Ο/Α έργο.

Όταν π.χ. κάποιο πλάνο οπτικοακουστικού μπορεί να ταιριάζει στο ύφος κάποιου άλλου. Υποθετικό παράδειγμα η περίπτωση της Γέφυρας που “έχτισε” σε ταινία του Αγγελόπουλου ο εικαστικός Μικές Καραπίπρης. Κάτι που σαν ατμόσφαιρα μπορεί να ταίριαζε σε ένα βιντεοκλίπ ή σε ένα διαφημιστικό σποτ. Ο παραγωγός της ταινίας μπορεί για διάφορους λόγους να δώσει την άδεια να χρησιμοποιηθεί ή ακόμη χειρότερα να είναι ο ίδιος παραγωγός και του βιντεοκλίπ, ή του διαφημιστικού σποτ, ο σκηνογράφος όμως, ο

σκινοθέτης και ο διευθυντής φωτογραφίας, μπορεί να μη συμφωνούν με αυτή τη χρήση. Γιατί είναι άλλο πράγμα να χρησιμοποιηθεί αυτό το υλικό για την αφίσα της ταινίας ή καταχώρηση διαφήμισης της σε εφημερίδες και περιοδικά και άλλο σαν εξώφυλλο βιβλίου, ή φόντο σε ένα άλλο Ο/Α έργο.

ΓΙΑ ΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Ο 4481/2017 για το διαδίκτυο, στα άρθρα 33-47 που αναφέρεται στις πολυεδαφικές άδειες περιγράφει μόνο τις υποχρεώσεις των ΟΣΔ απέναντι στα μέλη τους και μάλιστα μόνο για τα μουσικά έργα. Αφήνει απέξω τους χρήστες. Στο άρθρο 52 υπάρχει μια αναφορά για προσβολή του πνευματικού και συγγενικού δικαιώματος στο διαδίκτυο η οποία είναι πολύ γενική, παραπέμπει σε μια επιτροπή του ΟΠΙ στην οποία ο δικαιούχος πρέπει να προσφύγει προσωπικά και αν ο δικαιούχος δεν προσκομίσει στοιχεία η υπόθεση μπαίνει στο αρχείο.

Οι ΟΣΔ ακόμη δεν έχουν ολοκληρωμένη εικόνα, ούτε εισπράττουν για όλες τις χρήσεις από το διαδίκτυο. Έχουν διαμορφώσει ένα τιμολόγιο για το web-

radio αλλά δεν έχουν δημιουργήσει ακόμη την υποδομή για πιο ολοκληρωμένο έλεγχο του τι κινείται στο διαδίκτυο με όλες τις μορφές

Οι προσφυγές για παραβιάσεις του νόμου στο διαδίκτυο να γίνονται από τους ΟΣΔ και όχι ατομικά.

ΤΟ ΕΕΤΕ

Με τα μονοπώλια να είναι κυρίαρχα σε όλες τις σφαίρες της παραγωγής και διανομής των καλλιτεχνικών έργων, η ανάγκη προστασίας των πνευματικών δικαιωμάτων είναι επιτακτική. Το καλλιτεχνικό έργο δεν είναι μια εμπορευματική αξία που παίρνει τον δρόμο της αγοράς. Αυτό το χαρακτηριστικό της οικονομικής αξίας το αποκτά από τη φύση του καπιταλιστικού συστήματος, που μετατρέπει όλα τα αγαθά –ακόμη και τα πιο πολύτιμα για τη ζωή του ανθρώπου– σε εμπορεύματα.

Παράλληλα με τα δικαιώματα των καλλιτεχνών υπάρχουν και οι λαϊκές ανάγκες για ψυχαγωγία και επαφή με την τέχνη όσο γίνεται ανεμπόδιστα στις παρούσες συνθήκες. Τα λαϊκά στρώματα ζουν με τσακισμένα τα εργασιακά, τα κοινωνικά δικαιώματα, τα δικαιώματα στην υγεία, στην παιδεία και στον πολιτισμό που μέρος του αποτελούν και οι τέχνες.

Υπάρχει μια μεγάλη ομάδα χρηστών που είναι οι ιδιώτες οι οποίοι πληρώνουν από το εισόδημα τους και για ιδιωτική χρήση, για να ακούν μουσική, να βλέ-

που ταινίες, να διαβάζουν βιβλία, να κατέχουν κάποια έργα τέχνης στο σπίτι τους, οι οποίοι ανήκουν σε όλες τις κοινωνικές τάξεις.

Αυτή η ομάδα δεν αποτελεί πρόβλημα στο βαθμό που τα έργα τα οποία κατέχει, τα έχει αποκτήσει νόμιμα.

Η στάση μας για την παρουσία του έργου τέχνης στο διαδίκτυο δεν μπορεί να έχει ως στόχο τους ιδιώτες χρήστες που το αξιοποιούν για προσωπική τους χρήση, αλλά την προστασία των καλλιτεχνών από την άγρια εκμετάλλευση που υφίστανται από όσους χρησιμοποιούν το διαδίκτυο για να εμπορευούνται ασύδοτα τα έργα των δημιουργών.

Οι καλλιτέχνες καθορίζουν τις αμοιβές τους είτε ατομικά είτε συλλογικά μέσω αμοιβολογίων. Για τα δικαιώματα ισχύει η συλλογική διαχείριση μέσω των Οργανισμών Συλλογικής Διαχείρισης (ΟΣΔ).

Η μέχρι πρότινος ύπαρξη της ΑΕΠΠ, η οποία ήταν η μόνη κερδοσκοπική εταιρεία που διαχειριζόταν πνευματικά δικαιώματα συνθετών και στιχουργών και είχε τη δυνατότητα, λόγω του ανεξέλεγκτου που διατηρούσε στη διαχείριση των δικαιωμάτων, να επιβάλ-

λει στους μικρούς και αδύναμους κυρίως χρήστες σκληρά χαράτσια. Αυτό δημιούργησε μια απέχθεια των μικρών μαγαζιών απέναντι στα δικαιώματα των καλλιτεχνών, των οποίων η πλειοψηφία βράζει στο ίδιο καζάνι με τους ΕΒΕ.

Η άλλη ομάδα είναι μεγάλες επιχειρήσεις οι οποίες εκμεταλλεύονται κατά κόρον τα έργα τέχνης με την δημόσια παρουσίαση τους, είναι τα διάφορα τηλεοπτικά κανάλια, ραδιοσταθμοί, ξενοδοχεία, κρουαζιερόπλοια, πολυκαταστήματα, μεγάλα σουπερμάρκετ κλπ. Κομμάτι αυτής της ομάδας είναι και οι εκδότες εντύπων, εκδότες βιβλίων, εκδότες μουσικής, παραγωγοί οπτικοακουστικού.

Αγωνιζόμαστε

- Κατά της ύπαρξης κερδοσκοπικών ΟΣΔ και της ίδρυσης ΑΟΔ.
- Ένας ΟΣΔ για κάθε κλάδο δικαιωμάτων.
- Να αποκλειστούν, ως μη δικαιούχοι, από το πνευματικό δικαίωμα των καλλιτεχνών, δημιουργών, ερμηνευτών και εκτελεστών όλοι οι επιχει-

ρηματίες εκμεταλλευτές τους, οι οποίοι είναι αμέτοχοι στην καθ' αυτό καλλιτεχνική δημιουργία και δεν έχουν καμία σχέση με αυτή.

- Ο ΟΠΙ να μετατραπεί σε ΝΠΔΔ. Δεν μπορεί ένας φορέας Ιδιωτικού δικαίου να ασκεί έλεγχο και να έχει δικαίωμα υπόδειξης-εισήγησης για επιβολή ποινών. Να έχει ως βασικό του στόχο την εποπτεία και στήριξη των ΟΣΔ στον αγώνα τους για την προστασία και διαχείριση των πνευματικών και συγγενικών δικαιωμάτων των καλλιτεχνών λογοτεχνών.
- Πρόβλεψη κριτηρίων κατά το δυνατόν αντικειμενικών ώστε οι αμοιβές των καλλιτεχνών από τη δημόσια εκτέλεση ή χρήση των έργων τους να είναι ικανοποιητικές και από την άλλη να διευκολύνουν την συνεργασία με τους χρήστες εφαρμόζοντας την αναλογική χρήση των κριτηρίων. Να υπάρξει μέριμνα για διευκόλυνση χρηστών μικρής οικονομικής επιφάνειας, που με δυσκολία κατορθώνουν να επιβιώσουν.

- Να ληφθούν μέτρα ώστε να υποχρεώνονται όλοι οι μεγαλοεπιχειρηματίες χρήστες (ξενοδοχειακοί όμιλοι, εκδότες, παραγωγοί, κέντρα διασκέδασης κ.α.), να καταβάλλουν τα καθορισμένα ποσοστά αμοιβής των καλλιτεχνών που αρνούνται να τα καταβάλουν.
- Στο διαδίκτυο να υποχρεώνονται οι πάροχοι πρόσβασης, οι πάροχοι περιεχομένου και οι υπόλοιποι διακινητές καλλιτεχνικών έργων να ενημερώνουν για όλο το διακινούμενο υλικό τους αντίστοιχους ΟΣΔ όπως ισχύει και για τους εκτός διαδικτύου χρήστες.

Ειδικά για την άσκηση του δικαιώματος παρακολούθησης και του ηθικού δικαιώματος των δημιουργών: Για τους δημοπράτες και εμπόρους που πραγματοποιούν μεταπωλήσεις έργων να γίνει υποχρεωτική η χωρίς όχληση παροχή όλων των σχετικών με τη μεταπώληση πληροφοριών, προς τους αρμόδιους ΟΣΔ και το Επιμελητήριο Εικαστικών Τεχνών Ελλάδος (όταν πρόκειται για έργα των εικαστικών τεχνών και

των εφαρμογών τους), ώστε να ενημερώνονται άμεσα οι δικαιούχοι για τα οφειλόμενα δικαιώματα και για να γίνεται δυνατή η πρόσβαση του δημιουργού στο έργο του καθώς και η αξιοποίησή του.

Το θέμα των πνευματικών και συγγενικών δικαιωμάτων είναι συνυφασμένο με τον αγώνα για την κατάργηση της οικονομικής και πνευματικής εκμετάλλευσης των εγαζομένων.

Η οικονομική βάση του θέματος προκύπτει από την καπιταλιστική ιδιοκτησία στα μέσα παραγωγής και διάδοσης της τέχνης.

Το ΕΕΤΕ αγωνίζεται για ανεμπόδιστη καλλιτεχνική δημιουργία, για να μπορεί ο καλλιτέχνης να δημιουργεί πραγματικά ελεύθερα χωρίς τις μεσολαβήσεις των κάθε είδους «παραγωγών» και «προαγωγών». Το έργο έχει πραγματικό στόχο να εξυψώνει το διανοητικό, συναισθηματικό, αισθητικό κόσμο των ανθρώπων, αντί ευχάριστα να τους αποκοιμίζει και να τους χειραγωγεί. Και αυτός ο στόχος συθλίβεται στην καπιταλιστική αγορά..

Στόχος μας πρέπει να είναι η έννοια του πνευματικού δικαιώματος να δικαιωθεί κοινωνικά, αποκτώντας το πραγματικό ηθικό και μόνο νόημά της. Βέβαια, αυτό απαιτεί μια άλλη οργάνωση της κοινωνίας.

Η ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΗΜΕΡΙΔΑ ΓΙΑ ΤΑ
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ
ΤΥΠΩΘΗΚΕ ΤΟΝ ΑΠΡΙΛΙΟ 2022
ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ
ΘΥΜΙΟΣ ΒΑΡΒΑΚΗΣ & ΣΙΑ Ε.Ε.
(ΔΙΔΟΤΟΥ 46, 106 81 ΑΘΗΝΑ, Τ: 210 3823665)

ΕΚΤΥΠΩΣΗ-ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ
ΑΦΟΙ Π. ΒΟΥΛΓΑΡΙΔΗ ΟΕ
(ΚΟΡΥΖΗ 23, 177 78 ΑΘΗΝΑ, Τ: 210 3466310)

